

Відгук
на дисертаційну роботу Хмельницької Юлії Костянтинівни
на тему «Моделювання компонентів функціональної
підготовленості кваліфікованих лижників-гонщиків з
урахуванням умов змагальної діяльності», представлені на
здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного
виховання та спорту зі спеціальності 24.00.01 – олімпійський
та професійний спорт

Представлена дисертаційна робота Хмельницької Ю.К. присвячена проблемі, що є актуальною для теорії та методики спортивного тренування, і спрямована на пошук резервів покращення результативності змагальної діяльності спортсменів з лижних перегонів залежно від їх функціональних можливостей при подоланні підйомів різної складності.

У своїй роботі автор наводить свідчення про те, що найбільш вагомою складовою покращення спортивних результатів спортсменів з лижних перегонів є ефективність роботи на підйомах лижних трас з різною довжиною та ступенем складності. Досягнення високих спортивних результатів вирішуються протягом проведення багаторічної підготовки за рахунок виконання достатньо значних за своїм обсягом тренувальних навантажень різної рухової спрямованості. У підсумку це призводить до зростання функціонування окремих органів, систем та організму спортсменів в цілому. Для циклічних видів спорту з переважним проявом такої важливої фізичної якості як витривалість, це є відображенням функціональних можливостей спортсменів, їх функціональною підготовленістю. Її поняття обумовлене постійним розширенням та всебічним поглибленням знань про весь комплекс перебігу процесів, що відбуваються в організмі спортсменів під впливом виконання тренувальної та змагальної діяльності

Поряд з тим, автор роботи свідчить про те, що висока функціональна підготовленість спортсменів, ще не свідчить про її визначальний фактор у досягненні спортивних результатів, які плануються, а є основою для ефективної реалізації індивідуальних функціональних можливостей

спортсменів в екстремальних умовах змагальної діяльності з лижних перегонів. Під час безпосередньої часті у перегонах подолання дистанції відбувається шляхом проходження різних ділянок рельєфу траси у вигляді підйомів, спусків та її рівнинних ділянок, що вимагає високого ступеня прояву процесів аеробних та анаеробних джерел енергозабезпечення фізичної діяльності. В умовах подолання лижних трас залежно від їх протяжності, швидкості пересування, його стилю та структурних особливостей рельєфу змагальної дистанції, погодних умов виникає потреба врахування специфіки рухової діяльності спортсменів з лижних перегонів, що впливає на особливості функціонування систем організму по забезпеченню ефективної реалізації їх функціонального потенціалу. В конкретних умовах змагальної діяльності функціональна підготовленість лижників визначається граничною продуктивністю аеробних та анаеробних компонентів. При цьому, паралельно з загальною функціональною підготовленістю, має значення і спеціальна підготовленість спортсменів у зв'язку з особливостями існуючих профілів трас, що вимагають постійного перемикання швидкості бігу, і з появою спринтерських дистанцій, а також застосуванням масових стартів для збільшення видовищності змагань. Формування функціональної підготовленості, результативність виступів лижників у змаганнях залежать також від морфофункціональних характеристик спортсмена, його фізичної підготовленості, психологічної стійкості, ефективності спортивної техніки, тактичної підготовленості. У відповідності з цим, виникає нагальна потреба у вивченні особливостей прояву змагальної діяльності кваліфікованих лижників в умовах проходження дистанції у відповідності з особливостями їх функціональної підготовленості, розробці їх модельних характеристик та удосконаленні на цій основі вимог до побудови тренувального процесу. Ці положення і обумовили актуальність виконання даної дисертаційної роботи.

У дисертації змістовно визначені мета роботи і завдання дослідження, які повинні при цьому вирішуватись.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше розроблені

модельні характеристики компонентів функціональної підготовленості спортсменів з лижних перегонів з урахуванням особливостей змагальної діяльності та розроблені практичні рекомендації щодо удосконалення функціональної підготовленості кваліфікованих спортсменів до умов змагальної діяльності на основі використання моделей компонентів їх спеціальної працездатності. Можливості конкретизації у кількісному вигляді окремих параметрів фізіологічних проявів організму спортсменів при моделюванні різних сторін їх підготовленості являє собою основу для оцінки стану функцій організму та характеризує рівень підготовленості організму спортсменів з лижних перегонів. Використання практичних рекомендацій визначає проведення педагогічного контролю за підготовкою спортсменів з застосуванням комплексу контрольно-вимірюваної апаратури для автоматичної реєстрації швидкості при подоланні підйомів різної довжини та крутизни. Використання моделей залежності функціональних можливостей спортсменів від гомологічних характеристик трас дозволяє наблизити режими роботи в процесі проведення тренування до функціональних параметрів моторики, які виникають в умовах участі спортсменів у змагальній діяльності.

Теоретична значимість даної роботи складається у тому, що ті підходи, що приведені у роботі по удосконаленню характеристик спеціальної працездатності кваліфікованих спортсменів та розробка на цій основі тренувальних засобів спеціальної фізичної підготовки, дозволяють застосовувати їх для використання і у інших споріднених видах спорту, що пов'язані з проявом витривалості, з відповідним урахуванням особливостей побудови тренувального процесу. Тільки для конкретного виду змагальної діяльності є притаманні специфічні вимоги до організму спортсмена щодо прояву сили, витривалості, швидкості, здатності їх поєднання з фізіологічними можливостями організму, з проявами показників їх аеробної та анаеробної працездатності.

Практична значимість роботи полягає у тому, що результати проведених досліджень впроваджені у програми підготовки спортсменів з

лижних перегонів на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей для забезпечення прогресивного характеру зростання спортивних результатів, що підтверджується відповідними актами впровадження. Це надає можливості проводити тренувальний процес більш раціонально та цілеспрямовано, забезпечувати прогнозування функціональних можливостей спортсменів до умов тренувальної та змагальної діяльності. Отримані теоретичні положення дисертації знайшли своє практичне застосування у навчальному процесі кафедри медико-біологічних дисциплін та кафедри легкої атлетики, велосипедного та зимових видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Поряд з тим, приймаючи до уваги загальне позитивне враження, що стосується представленої на рецензію дисертаційної роботи, визначена необхідність вказати на ряд деяких зауважень, які були при цьому виявлені, хоча за своїм змістом вони у більшому ступені носять тільки характер побажань і не в якому разі не знижують її теоретичну і, особливо, практичну значимість при застосуванні отриманих результатів у практиці сучасного спорту вищих досягнень:

1. В назві дисертаційної роботи використано поняття «лижники-гонщики». Ми вважаємо, краще було б застосувати вираз «спортсмени, що спеціалізуються з лижних перегонів».

2. У дисертаційній роботі, згідно поставлених завдань проводились обстеження осіб жіночої статі, але при цьому не представлені відомості щодо врахування фізіологічних особливостей прояву їх організму, що можуть впливати на їх діяльність при виконанні фізичних навантажень.

3. У розділі 2 необхідно було б більш докладно навести схему проведення обстежень по визначенню функціональних можливостей спортсменів і уточнити у якому вигляді будуть представлені отримані результати.

4. У розділі 4, для більш змістовного представлення матеріалу, необхідно було б у більш повному ступені визначити особливості прояву

компонентів функціональної підготовленості спортсменів щодо їх впливу на подолання підйомів різної складності.

5. Потребує корекції висновок 6, що стосується моделей компонентів функціональної підготовленості кваліфікованих спортсменів. Його доцільно було б розширити за рахунок більш детального представлення отриманих у дисертаційній роботі даних.

Загалом, проведений аналіз дисертаційної роботи Хмельницької Ю. К. дозволяє визначити її позитивну оцінку за результатами проведеної науково-дослідної роботи, признати наукову і практичну значимість отриманих результатів досліджень, а подану дисертацію вважати оригінальною і самостійною завершеною роботою. В цілому, всі висловлені зауваження та побажання стосовно представленої роботи не зменшують її наукового і практичного значення.

Результати проведенного дослідження за темою дисертації знайшли своє відображення в наукових доповідях та друкованих працях на наукових конгресах та конференціях: XII, XIV, XV Міжнародних наукових конгресах «Сучасний олімпійський спорт і спорт для всіх» (2009 - 2011 рр.); Міжнародній науковій конференції ГУФВС Республіки Молдова «Актуальні проблеми методології підготовки кваліфікованих спортсменів» (Кишинів, 2010); I Міжнародній заочній науково-практичній конференції «Проблеми, досягнення та перспективи розвитку медико-біологічних та спортивних наук» (Херсон, 2015); III Міжнародній науково-практичній конференції «Педагогіка і сучасні аспекти фізичного виховання» (Краматорськ, 2017); I Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Удосконалення тренувального процесу в зимових видах спорту (в тому числі і спортсменів з обмеженими можливостями» (Харків, 2017), а також на наукових конференціях кафедр біології людини, біології спорту та медико-біологічних дисциплін Національного університету фізичного виховання і спорту України (2010, 2011, 2015, 2016, 2017 рр.).

Основні положення представленої дисертації викладені у 14 наукових працях, серед яких 7 наукових праць опубліковано у наукових фахових виданнях України, які затверджені МОН України (4 з яких включено до міжнародної наукометричної бази даних), 6 публікацій апробаційного характеру, 1 публікація додатково відображає наукові результати матеріалів дисертації.

Робота виконана на 201 сторінках основного тексту і складається з анотацій роботи українською та англійськими мовами, вступу, п'яти розділів дисертації, практичних рекомендацій, висновків, списку використаних літературних джерел і додатків. Всього використано 206 джерел наукової та спеціалізованої літератури, з яких 49 джерел є іноземними. Результати досліджень проілюстровано у 22 таблицях та 15 рисунках.

Виходячи з вищесказаного вважаємо, що дисертація Хмельницької Юлії Костянтинівни, яка виконана по темі «Моделювання компонентів функціональної підготовленості кваліфікованих лижників-гонщиків з урахуванням умов змагальної діяльності» і представлена на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.01 – Олімпійський і професійний спорт є самостійною і завершеною працею, відповідає вимогам пункту 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, які пред'являються до кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту зі спеціальності «24.00.01 – Олімпійський і професійний спорт».

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
завідувач лабораторії діагностики
функціонального стану спортсменів
Державного науково-дослідного інституту
фізичної культури і спорту



А. І. Павлік

Відгук отримано 10.09.2018р.

А.І.П.